

Ilm on hukas

Ain Kallis,
klimatoloog

ratsenud tormituul. Jälle lendasid katused, murdusid puud. Vihma, jah, seda jätkus parajas möödus vaid valitud paikadele.

Milline näeb välja üks korralik sadu, seda nägid pärnakad augusti esimesel päeval. Umbes tunniga tuli pilvedest maha poolekuu jagu vihmavett. Tänavad olid kui jõed, autod neil kui veesõidukid.

KESK-EUROOPAL VESI AHJUS.

Veetuly, nagu Pärnus, ainult kordi tugevam, tabas nädal tagasi Kesk-Euroopat. Paduvihmad tõstsid paljude jõgede veetaset mitme meetri võrra, eriti hull oli olukord Prahas, teatati juba kümnenädiku elanikkonna sundevakueerimisest. Tõusuveega võitlesid ka teised suurlinnad – Viin, Dresden, Salzburg, Berliin...

On see suvi kuidagi erakordne? Meenutagem: 1953. aastal tabas uputus Hollandit, ohvreid loeti peale 1800; 1994. aastal hukkus Põhja-Itaalias üleujutuses 84 inimest, järgmisel suvel loendati Šaksamaal, Belgias ja Prantsusmaal 28 uppunut, evakueeritud oli oma veerand miljonit. 1996 tõmbas ilmataat hinge ning alustas 1997. aastal upu-

tusega, mida nimetati mõnel maal sajandi katastroofiks. Vee alla jäi tuhandeid ruutkilomeetreid Rootsis Rumeeniani.

1998. aasta oli Eestile mälestusväärne kui väga vihmane ning rikas trombidest-tuulispaskadest. Õnneks on meil uputusi tunda vaid kevadiste suurvete ja paduvihmade aegu. Muide, tõelisi "padukaid" esineb Eestis äärmiselt harva, need valingud, mida meedias selliselt kutsutakse, on vaid tugevat sajuhood. Üleujutuste käes kannatab meil kõige enam teatavasti Soomaa rahvuspark, seal oli 1931. aastal vee all üle 200 ruutkilomeetrit maad.

Uputus oli Lääne-Euroopas ka järgnevatel aastail. 1999, meie unelmate suvel, uppus Bulgaaria, 2000. aastal Inglismaa ja Rootsi. Lisaks tappis palavus Lõuna-Euroopas 60 inimest. Möödunud suve tulvasid kutsuti Poolsal jällegi sajandi õnnetuseks, jne.

MIKS UPUTAS, MIKS KÜTAB?

Suure kuumuse tõi meile esimestel suvekuudel mitte kuidagi taganeda tahtnud kõrgrõhk-kond Venemaal, mis ei lasknud tsükloneid siia maale, augustis

aga olime sama antitsükloni ja suure madalrõhkkonna vahelises lohus. Mõlema õhkkonna tuuled kütsid lõunast Eesti poole subtroopilist palavust. Kesk-Euroopas aga, nagu kommenteeris kolleeg meteoroloogia ja hüdroloogia instituudist Taimi Paljak, püsis pikka aega pilvine keskmiste sajuhulkadega ilm. Ootamatult suundus Tšehhi-Austria-Saksa poole Aafrikast teelet palav õhk. Suure temperatuurikontrasti tõttu kerkisid 10 kuni 12 km kõrgused äikesepilved, algasid tõelised paduvihmad. Tasandikujõed ei suutnud kohe tohtuid veehulki mere poole toimetada, vesi tõusis mitu meetrit senisest niivoost kõrgemale. Mida see kaasa tõi, võime iga päev lugeda-kuulda.

Klimatoloogidel laienes jällegi tööpõld. Kas uus kliima soojenemise ilming, ons El-Nino juba Euroopasse jõudnud või avaldab mõju satelliitide ja muu kosmiline rauakolu? Või palvetavad inimesed vähem, nagu arvas üks norra pastor.

Üks aspekt olla uputustes ka kasulik: vesi uhub mullast välja kahjulikke tsüaniide ning raske-metalle, väidavad teadlased.

► Mis ilmaga lahti on, pärivad õigustatud ärevusega maksimumsajad Euroopas. Võtame vaid viimased kuud: juba juunis uputasid ägedad tulvaveed alasid Poolast Prantsusmaa ja Itaaliani. Markuse väljakul Veneetsias võis mõnel päeval vaata et gondlitega sõita, tennisepalli suurused raheterad mõlkisid Šaksamaal nii autosid kui inimesi. Seal aga, kus vihma pikisilmi oodati, mõtlen Eestimaad, kärssasid põllud, metsad ja aiad kõva põua käes.

Juulis ning augusti esimeses pooles käis ilma elu ikka samas rööpas, ainult et meil läks põrgukuumaks, lõuna pool aga veidi jahenes. Kõige suuremat pahanud tegi mäletatavasti siinmail 4. juulil, kaduneljäpäeval, mä-